

Til: "Steinar Kaldal" <steinar.kaldal@uar.is>

Efni: Re: Til samráðs: Verkefni nefndar um stofnun þjóðgarðs á miðhálandinu

Upplýsingar:

Sent: 21-08-2019 15:27:41 af Trausti Baldursson, Málsnúmer: 2018110042, Bréfalyklar: 42-0 almennt

Tilvísun í mál: 2018110042

Vísað er til meðfylgjandi tölvupósts frá umhverfis- og auðlindaráðuneytinu, dags. 28. júní sl., þar sem kynnt er til samráðs mál nr. 135/2019 vegna verkefni nefndar um stofnun þjóðgarðs á miðhálandinu. Þetta tiltekna verkefni fjallar um skilgreiningu á mörkum þjóðgarðsins, áherslu um skiptingu landssvæða innan þjóðgarðsins í verndarflokka auk umfjöllunar um hugsanlegar aðkomuleiðir og þjónustumiðstöðvar.

Náttúrufræðistofnun hefur farið yfir verkefnið og telur það vera greinargott yfirlitt yfir umfjöllunarefni sérstaklega hvernig ákveða megi mörk þjóðgarðsins. Textinn um mörk þjóðgarðsins er þó þess eðlis að hér er fyrst og fremst um að ræða yfirlit yfir mismunandi kosti í stöðunni án þess að farið sé út í nákvæmar útlistanir á því hvað og hvernig beri að framkvæma það sem fjallað er um. Engu að síður er textinn skýr og góður grunnur fyrir frekari vinnu.

Þegar kemur að skiptingu landsvæða og mismunandi verndarflokka er málið flóknara. Þar er einnig að finna greinargóða lýsingu á ýmsum „hugtökum“ eða flokkunum á landi og þeim leiðum sem hafa verið farnar erlendis m.a. með skírskotun í IUCN flokkun á friðlýstum svæðum. Þar er einnig ljóst að nefndinni er ekki ætlað að fara í sjálfa flokkunina enda er það í eðli sínu mun flóknara verkefni sem verður að byggja á vönduðum grunngögnum um náttúruna og gögnum um nýtingu af ýmsu tagi.

Það sem vefst á þessu stigi mest fyrir Náttúrufræðistofnun er samaburður við þjóðgarða annarra landa s.s. að orkuvinnslusvæði séu innan þjóðgarða, þ.m.t. skírskotun í sjálfbæra nýtingu eða sjálfbæra orkuvinnslu. Vísað er til þess að heilu bæirnir erlendis geta verið hluti af þjóðgarði eins og virkjanir.

Hálendi Íslands er ekki þéttbýli Evrópu og að mati Náttúrufræðistofnunar ber að varast að skerða hugtakið þjóðgarð eða sérstöðu hálandisins með vísan til þess að aðrir hafa „neyðst“ til að gera það og gert t.d. bæi eða virkjanir að hluta þjóðgarða. Vissulega er, eins og kemur fram í greinargerðinni, hægt að búa til mismunandi skiptingu á landsvæðum og verndarsvæðum og nota svo hugtakið þjóðgarð um allt svæðið. Á sama hátt er auðvitað hægt að gera allt Ísland að þjóðgarði og skilgreina allar athafnir síðan sem „undanþágur“ sem væri líklega lang farsælast ef horft er til framtíðar út frá náttúru- og umhverfisverndarsjónarmiðum. Hvað þjóðgarð á hálandinu varðar er ljóst að þau svæði sem þegar eru friðlýst halda sinni sérstöðu en fyrir mörg þeirra er enn gríðarleg vinna fyrir hendi við að skipuleggja flokkun verndar innan þeirra svo ekki sé talað um að vakta og viðhalda náttúrufarsgæðum. Ekki sist m.t.t. þess álags sem sífellt er að aukast á hálandinu.

Vegna orkuvinnslu verður að ítreka að þó nýting vatnsorku eða jarðhita geti verið „sjálfbær“, ef rétt er á haldið, í nokkuð langan tíma þá er hvorugur þessara orkugjafa endalaus með sama hætti og sólarorka og vindorka. Við virkjunarframkvæmdir hafa almennt orðið verulegar breytingar á afrennsli frá vatnasviðum og jafnframt á því landi sem fer t.d. undir virkjanir og miðlunarlón auk landslagsáhrifa. Það skítur því skökku við að það sé eftirsóknarvert gera orkuvinnslusvæði að einingu í þjóðgarði þó svo að reynt sé að reka viðkomandi virkjanir eins vel og hægt er m.t.t. umhverfisins.

Það er að mati Náttúrufræðistofnunar engin sérstök ástæða til að gera virkjunarsvæði að hluta þjóðgarðs. Í greinargerðinni kemur fram að virkjanir hafa verið vottaðar og skv. því sem Náttúrufræðistofnun kemst næst er það vottun samkvæmt staðlinum ISO14001. Þó svo að virkjanasvæði geti fengið einhvers konar vottun (Náttúrufræðistofnun þekkir ekki nákvæmlega í hverju vottunin felst en hefur lagt til gögn vegna forvinnu við vottun virkjana) þá er ekki þar með sagt að sú tegund af vottun eða leiðbeiningar IHA (International hydropower association) :

<https://www.hydropower.org/goodpractice> taki t.d. til áhersluatriða á hálendi Íslands hvað náttúruvernd snertir s.s. að ekki séu notaðar framandi tegundir við uppgræðslu við virkjanir. Nær væri að samvinna næðist um rekstur/rekstrarfyrirkomulag þeirra þátta sem snúa að náttúrunni og varðar virkjanir sem eru „innan“ eða á jaðarsvæðum þjóðgarða. Náttúrufræðistofnun gerir sér grein fyrir að

Þessi umræða er langt frá því lokið. Þó virkjanir geti verið nauðsynlegar þá er varasamt að gefa virkjunum sem hafa valdið stórfelldum breytingum á náttúru landsins þjóðgarðsstimpil og þar með óbeinum hættu horfa fram hjá þeim náttúrufarsbreytingum sem hafa orðið. Ef þetta er markmiðið þá er betra heima setið en af stað farið þó svo að það komi fram í greinargerðinni að komi til nýrra virkjana verði þær ekki hluti af þjóðgarðinum. Að góð samvinna náist um rekstrarfyrirkomulag í tengslum við umhverfis- og náttúruvernd virkjanasvæða sem fyrir eru er annað mál.

Á þessu stigi gerir Náttúrufræðistofnun ekki athugasemdir við umræðu um hálendismiðstöðvar og þjóðgarðsgáttir.

Eins og nefndinni er sjálfri kunnugt um þarf að fara í mun nánari vinnu við flokkun svæða og mun Náttúrufræðistofnun væntanlega koma að þeirri vinnu eftir því sem við á en stofnunin leggur áherslu á að öll vinna við miðhálendisþjóðgarð byggji á sem bestum þekkingargrunni hvað varðar náttúrufar og að alltaf sé leitað leiða til að koma í veg fyrir neikvæð áhrif á náttúruna.

Virðingarfyllst,

Trausti Baldursson
Náttúrufræðistofnun Íslands
Icelandic Institute of Natural History
Urriðaholtsstræti 6-8
210 Garðabær
Sími/Tele: 590 0500
Email: trausti@ni.is

Frá: Samráðsgátt <island@island.is>

Dags: 06/28/2019 02:00:23 PM

Til: ni@ni.is

Efni: Til samráðs: Verkefni nefndar um stofnun þjóðgarðs á miðhálendinu

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið kynnir til samráðs mál nr. 135/2019 - Verkefni nefndar um stofnun þjóðgarðs á miðhálendinu. Umsagnarfrestur er til og með 13.08.2019.

Umsagnir verða birtar í gáttinni jafnóðum og þær berast.

[Smelltu hér til að skoða málið nánar/sendu inn umsögn.](#)

Niðurstöður samráðsins verða birtar í gáttinni þegar unnið hefur verið úr þeim ábendingum og athugasemdum sem bárust.

Þessi póstur er sendur á hagsmunaaðila skv. ákvörðun ábyrgðaraðila málsins.

Kærar þakkir fyrir þátttökuna.

Samráðsgáttin/Ísland.is